

Viranomaisohje vammais-, mielenterveys- ja päihdepalveluiden päiväaikaiseen toimintaan, työtoimintaan sekä sosiaaliseen kuntoutukseen koronavirustilanteessa

Tämä ohje korvaa 27.5.2020 voimaan tulleen ohjeen.

Avainasemassa tartuntojen torjunnassa on:

Hyvä käsihygienia kuuluu sekä asiakkaille että työntekijöille. Pese kädet aina;

- kun tulet ulkoa sisään
- ennen ruoan laittoa ja ruokailua
- wc-käynnin tai vaipan vaihdon jälkeen
- niistämisen, yskimisen tai aivastamisen jälkeen
- kun olet koskenut samoja pintoja kuin flunssainen henkilö.
- älä koskettele silmiä, nenää tai suuta, ellet ole juuri pessyt käsiäsi.

Käsidesinfektio oikein suoritettuna on myös tehokas tapa virusten poistamiseen. Käsihuuhdetta tulisi käyttää ainoastaan puhtaisiin käsiin tai käsiin, joilla on kosketeltu vain kuivalta ja puhtaalta näyttäviä pintoja, kuten ovenkahvaa, kaiteita, valokatkaisinta, näppäimistöä tai niihin verrattavia kohteita.

Käsidesinfektiossa otetaan melko runsaasti (vähintään 3 millilitraa) käsihuuhdetta käsiin ja se hierotaan ympäriinsä käsien iholle. Erytinen huomio on kiinnitettävä sormenpäihin. Aineen annetaan vaikuttaa käsissä, kunnes ne ovat kuivat (vajaa minuutti).

Desinfektioaineissa on viruksia tappavana aineena tavallisimmin 60–90-prosenttinen alkoholi. Alkoholi haihtuu iholta, se ei imeydy ihon kautta. Tarvittaessa ohjaaja voi valvoa käsihuuhteen käyttöä. Käsihuuhteen varastoinnissa tulee huomioida se, että huuhte on herkästi syttyvää.

Yski oikein – älä tartuta muita

- Suojaa suusi ja nenäsi kertakäyttönenäliinalla, kun yskit tai aivastat.
- Jos sinulla ei ole nenäliinaa, yski tai aivasta puserosi hihan yläosaan, älä käsiisi.
- Laita käytetty nenäliina välittömästi roskiin.

Koronatartuntojen välttäminen toiminnan aikana

Yleisiä periaatteita ja toimintatapoja tartunnan torjunnan tueksi

- muista turvavälit
- minimoi ryhmän koko työtilanteissa, ruokailussa, tupakkatauoilla ym.
- pyri pitämään ryhmät erillään, älä sekoita ryhmiä kesken päivän
- porrasta ryhmien tulotilanteet
- porrasta tauot ja ruokailutilanteet
- järjestä tarvittavat opasteet, hyödynnä THL:n julisteita, informoi ryhmäläisiä sekä suullisesti että infokirjeillä
- huolehdi käsienpesuun ja käsien desinfiointiin tarvittavien välineiden saatavuudesta, riittävydestä ja valvo tarvittaessa oikea käyttö
- puhdista pinnat usein (pöytäpinnat, tuolin käsinojat, ovenkahvat, hanat ym. kosketuspinnat)
- muista puhdistaa tietokoneen näppäimistö siihen soveltuvalla liinalla/aineella
- Tulosta käsihygieni- ja yski oikein -ohjeita THL:n sivuilta:
<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/infektioiden-ehkaisy-ja-torjuntaohjeita/kasienpesu-ja-yskiminen>

Riskiryhmien huomioiminen toiminnassa

Koronavirustartunnan vakavan taudinkuvan riski on suurempi ikääntyneillä ja tietyissä sairauksissa ja hoidoissa. Riskiryhmään kuuluvaa tulee suojella tartunnalta. Riskiryhmään kuuluvalla on turvallisempaa tarjota päiväaikaista toimintaa, työtoimintaa tai sosiaalista kuntoutusta tavoilla, joissa uusia kontakteja on vain vähän, esim. yksilöohjauksena pienissä ryhmissä.

Omassa asumispalveluyksikössä tapahtuva päiväaikainen toiminta vähentää matkustamisen tarvetta ja kontaktien määrää ja on siten suositeltavampaa. On huomioitava, että asumispalveluyksiköihin, joissa asuu riskiryhmiin kuuluvia, ei tule kutsua päivätoimintaan yksikön ulkopuolelta osallistuvia.

Riskiryhmät ja -tekijät:

- Yli 70-vuotiaat
- Vaikea-asteinen sydänsairaus
- Huonossa hoitotasapainossa oleva keuhkosairaus
- Diabetes, johon liittyy elinvaurioita (valtimoiden kovettuminen, sekä silmänpohja-, munuais- ja hermomuutokset)
- Krooninen maksan tai munuaisten vajaatoiminta
- Vastustuskykyä heikentävä tauti, kuten aktiivisessa solunsalpaajahoidossa oleva leukemia tai lymfooma
- Vastustuskykyä voimakkaasti heikentävä lääkitys (esim. suuriannoksinen kortisonihoito)
- Muita tekijöitä ovat sairaaloinen ylipaino (BMI yli 40) ja päivittäinen tupakointi

Suojainten käyttö

Päiväaikaisen toiminnan, kuntoutuksen ja työtoiminnan henkilökunnan on käytettävä kirurgista suu-nenäsuojaa sekä asiakkaiden kanssa työskennellessään että muiden henkilöiden kanssa samassa tilassa ollessaan syömistä ja juomista lukuun ottamatta.

Suojaimeton aika voi olla maks. 15 min / työpäivä, kun ollaan tiloissa, joissa on myös muita henkilöitä altistumisten estämiseksi. **Niiden asiakkaiden, jotka kykenevät kohtuudella suojaimia käyttämään, on käytettävä kirurgisia suu-nenäsuojaimia.** Mikäli kirurginen suu-nenäsuojus aiheuttaa kohtuutonta haittaa kommunikointiin asiakkaan kanssa tai aiheuttaa allergisia oireita (useamman mallin kokeilun jälkeen), voi työntekijä käyttää koko kasvot peittävää visiiriä yksikön esimiehen näin päättäessä. Visiiri ei anna yhtä hyvää suojaa kuin kirurginen suu-nenäsuojain. Mikäli yksikön työntekijä tai asiakas sairastuu Covid-19-infektioon, pelkkää visiiriä käyttänyt työntekijä voidaan katsoa altistuneeksi.

Ohjeita suojainten käyttöön:

- Pue kirurginen suu-nenäsuojain aina puhtain käsin, jotta et vie mikrobeja omille kasvoillesi.
- On tärkeää, että suojain peittää suun ja nenän.
- Älä siirrä suojainta välillä pois kasvoiltasi, ettet kuljeta mikrobeja suojaimen mukana kasvoille.
- Laita käytetty suojain suoraan roskikseen, pese tai desinfioi kädet suojaimen poiston jälkeen.

Visiirien käyttö ja desinfiointi:

Suojalasit tai visiirit ovat poikkeustilassa pandemian aikana monikäyttöisiä. Silmäsuojain tai kasvot peittävä visiiri tulee aina käytön jälkeen desinfioida. Pehmusteellinen visiiri ei kestä huuhtelu- ja desinfektiokonetta, joten sen tulee olla henkilökohtainen. On sovittu, että

pehmusteellista visiiriä voi käyttää kahden työvuoron ajan. Kasvot peittävä visiiri tulee desinfioida aina käytön jälkeen. Käytön välillä visiiri tulee desinfioida ja säilyttää visiiriä asianmukaisesti.

Toimintaohje koronavirustartuntaa epäiltäessä työpäivän aikana päiväaikaisessa toiminnassa

Työ- tai päivätoimintaan ei saa tulla sairaana.

- Itsenäisesti asuvien asiakkaiden kohdalla koronaan viittaavien oireiden ilmaantuessa, asiakkaita ohjataan olemaan yhteydessä päiväaikaisen toiminnan ohjaajaan ennen lähtöä toimintapisteeseen. Puhelussa sovitaan siitä, kannattaako asiakkaan tulla paikalle ja tarvitseeko hän tukea yhteydenotossa terveydenhuoltoon.
- Mikäli päiväaikaisessa toiminnassa huomataan asiakkaan saapuneen toimintaan sairaana, ollaan yhteydessä asiakkaan omaiseen tai asumisyksikköön ja sovitaan asiakkaan palaamisesta kotiin/asumisyksikköön. Tarvittaessa asiakkaan terveydellisen tilanteen selvittelyssä tukea antaa omainen tai asumisyksikkö.

Jos asiakas sairastuu päivän aikana

- Asiakas ohjataan odottamaan mahdollista saattajaa tai kuljetusta erilliseen tilaan. Mikäli asiakkaan vointi heikkenee nopeasti, päiväaikaisesta toiminnasta ollaan akuuttitilanteessa yhteydessä terveydenhuoltoon (**Keusoten koronahoitopuhelimeen, p. 019 226 0099, avoinna joka päivä klo 8 – 20**). Ohjaaja voi valvoa asiakasta pisaraetäisyyden eli 2 metrin päästä. Ohjaaja arvioi, voiko asiakkaan lähettää kotiin itsenäisesti. Tarvittaessa ohjaaja on yhteydessä omaiseen tai asumisyksikköön.

TOIMINTAOHJE

- Ellei asiakasta voi lähettää itsenäisesti kotiin, omaista tai asumisyksikön työntekijää pyydetään hakemaan asiakas kotiin mahdollisimman nopeasti tai järjestämään kuljetus. Asiakas, omainen tai asumisyksikön työntekijä on yhteydessä **Keusoten koronahoitopuhelimeen, p. 019 226 0099, avoinna klo 8 – 20 joka päivä.** Koronahoitopuhelimesta arvioidaan koronanäytteen ja päiväaikaisesta toiminnasta poissaolon tarve.
- Ryhmätila siivotaan kosketuspintoilta suojakäsineitä käyttäen oireilevan asiakkaan poistuttua. Toimintayksikön ohjaajat ja muut asiakkaat pesevät kätensä ja jatkavat toimintaa normaalisti.
- Päiväaikaisen toiminnan yksikön ei tarvitse ilmoittaa tai tiedottaa koronaepäilystä. Jatkokotoimiin ja tartunnanjäljitykseen ryhdytään positiivisen vastauksen varmistuttua. Keusoten infektio- ja tartuntatautiyksikkö saa tiedot Keusoten alueen asukkaiden positiivisista vastauksista terveydenhuollon toimijoilta. Jos työntekijän kotikunta on joku muu, voi tieto tulla viiveellä työntekijän kotikunnasta. **Kun asumisyksikköön tai päiväaikaisen toiminnan yksikköön tulee tieto positiivisesta testituloksesta, tulee yksikön ottaa yhteyttä Keusoten infektio- ja tartuntatautiyksikköön.**
- Altistuneiden kartoittaminen tehdään tartuttavuusajalta, jonka määrittää Keusoten infektio- ja tartuntatautiyksikkö. **COVID-19-tapaukselle altistuneiksi määritellään henkilöt, jotka ovat olleet lähikontaktissa COVID-19-tapauksen kanssa 48 tunnin aikana ennen tapauksen oireiden alkua sekä 7 päivää tapauksen oireiden alun jälkeen.**

Lähikontakteiksi lasketaan:

- **Yli 15 minuuttia kestävä kohtaaminen kasvotusten alle 2 metrin etäisyydellä**
- **Fyysinen kontakti**
- **Oleskelu suljetussa tilassa yli 15 minuuttia, esimerkiksi sama talous, huone, työ-, kokous- tai odotustila (suuressa tilassa rajaus lähellä oleskelleisiin)**

- **Esimiehen saatua tiedon yksikön asiakkaan/ohjaajan Covid-19-koronatartunnasta, mahdolliset altistuneet kirjataan ryhmittäin rivilistaan, joka lähetetään suojatulla sähköpostilla Keusoten infektio- ja tartuntatautiyksikköön:**

infektiot.tartuntataudit@keusote.fi

Rivilistamalli on tämän ohjeen liitteenä. Toimitetut tiedot tulee hävittää, kun liitteen toimittaminen on onnistunut.

- Karanteeniin asetettuja, lähikontakteiksi arvioituja henkilöitä määrätään välttämään sosiaalisia kontakteja ja matkustamista sekä seuraamaan oireiden kehittymistä 10 vrk ajan viimeisen altistumisen jälkeen. Kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tartuntatautilain (1227/2016) perusteella määrätä lähikontaktin karanteeniin. Karanteeni kestää 10 vrk altistumisesta. Infektio- ja tartuntatautiyksikön tartunnanjäljitys ottaa yhteyttä altistuneisiin, ohjaa karanteenikäytännöt sekä oireiden seurannan. Viranomaispäätös karanteenista tai eristämisestä lähetetään postitse.
- Joukkoaltistumisessa omaisten, asumisyksiköiden ja päiväaikaisen toiminnan yksiköiden tiedottamisessa käytetään mahdollisuuksien mukaan sähköisiä yhteydenpitojärjestelmiä. Viestinnästä sovitaan toimintayksikön johdon ja Keusoten viestinnän kesken.

Viruksen tarttuvuus

Uusi koronavirus tarttuu ensisijaisesti pisaratartuntana, kun sairastunut henkilö yskii tai aivastaa. Lähikontaktissa korona voi tarttua myös kosketuksen välityksellä, jos sairastunut on esimerkiksi yskinyt käsiinsä ja on sen jälkeen koskenut toiseen ihmiseen.

Kun henkilö yskii tai aivastaa, voi suurempien pisaroiden lisäksi syntyä myös hyvin pieniä pisaroita, jotka voivat jäädä hetkeksi ilmaan aerosolimuodossa. Tämä ilmapölyisen tartunnan riski on kuitenkin nykytiedolla vähäinen.

Virus voi tarttua myös kosketuksen kautta pinnoilta, joille on hiljattain päätynyt sairastuneen hengitystie-eritteitä. Koronavirukset ovat kuitenkin rakenteeltaan sellaisia, että ne eivät säily tartuttavina pinnoilla pitkään.

Covid-19-tartunnan oireita voivat olla:

- kuume
- yskä
- hengenahdistus
- lihaskivut
- väsymys
- nuha
- pahoinvointi
- ripuli
- maku- ja hajuaistin häiriöt

**Kuntalaisille suunnatut palvelunumerot löytyvät Keusoten verkkosivuilta osoitteesta:
www.keski-uudenmaansote.fi**

Lisätietoja: www.keski-uudenmaansote.fi/koronavirus